

Handläggare
Hanna Markkula
Telefon: 08-508 36 235

Till
Äldrenämnden
Den 20 oktober 2020

Remiss av Stockholms stads program för att motverka hemlöshet 2020-2025

Svar på remiss från Kommunstyrelsen – dnr KS 2020/353

Förvaltningens förslag till beslut

1. Äldrenämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen och överlämnar det till kommunstyrelsen.
2. Ärendet förklaras omedelbart justerat.

Patric Rylander
Förvaltningschef

Raili Karlsson
Avdelningschef

Sammanfattning

Socialförvaltningen har utarbetat ett nytt förslag till Stockholms stads program för att motverka hemlöshet 2020-2025 då programtiden för det tidigare programmet mot hemlöshet 2014-2019 har löpt ut. I programmet redogörs för hur stadens socialtjänst ska arbeta för att motverka hemlöshet, vilka insatser och verktyg som kan användas till stöd för personer i processer ur hemlöshet samt de förhållningssätt som ska präglar arbetet. Äldreförvaltningen välkomnar det föreslagna programmet. Det är av stor vikt att arbetet med att stötta personer i processen att lämna hemlöshet utgår från forskning, evidens och beprövad erfarenhet. Programmet utgör ett bra kunskapsstöd och har en tydlig genomgång av stadens resurser inom området. Äldre i hemlöshet är särskilt sårbara och det är av stor vikt med samverkan och förebyggande åtgärder. Äldreförvaltningen ser bland annat behov av ett bredare perspektiv kring målgruppen äldre och att programmet med fördel kan belysa om det finns sårbarhetsfaktorer eller orsaker till hemlöshet som framför allt drabbar äldre.

Bakgrund

Socialförvaltningen har utarbetat ett nytt förslag till Stockholms stads program för att motverka hemlöshet 2020-2025 då programtiden för det tidigare programmet mot hemlöshet 2014-2019 har löpt ut. Det nya programmet har tagits fram utifrån utvärderingar av arbetet under föregående programperiod, erfarenhetsutbyte med representanter från socialtjänsten, ideella organisationer och brukarorganisationer samt samverkan med stadens bostadsbolag.

Kommunstyrelsen har remitterat ”Stockholms stads program för att motverka hemlöshet 2020-2025” för yttrande till stadsledningskontoret, Stockholms Stadshus AB, arbetsmarknadsnämnden, äldrenämnden, samtliga stadsdelsnämnder, SHIS Bostäder, Frälsningsarmén Stockholm, Ny Gemenskap samt Stockholms Stadsmission. Yttrandet ska vara kommunstyrelsen tillhanda senast den 18 september. Äldrenämnden har på grund av problem med remitteringen i eDok fått anstånd med remissvaret till den 21 oktober 2020.

Ärendet

I Stockholms stads program för att motverka hemlöshet 2020-2025 redogörs för hur stadens socialtjänst ska arbeta för att motverka hemlöshet, vilka insatser och verktyg som stadens socialtjänst kan använda till stöd för personer i processer ur hemlöshet samt de förhållningssätt som ska präglade arbetet med att motverka hemlöshet.

Programmet är indelat i fyra avsnitt. I det första avsnittet introduceras de övergripande perspektiv som ska vara vägledande i arbete mot hemlöshet. Det beskrivs att socialtjänsten ska sträva efter samlade lösningar för hur stödet för varje enskild person ska utformas. Intern och extern samverkan är en förutsättning för att kunna utforma rätt stöd.

I det andra avsnittet beskrivs mekanismerna bakom hemlöshet, hur staden definierar hemlöshet, vilket ansvar socialtjänsten har för bostadsanskaffning samt hur arbetet mot hemlöshet är organiserat. Bland annat fastslås att stadens insatser för att stödja personer ur hemlöshet bör utgå från synen att en trygg bostad är medlet, inte målet, för en persons återhämtning och god livskvalitet.

I det tredje avsnittet presenteras målen för socialtjänstens arbete med att motverka hemlöshet. Programmet omfattar sex mål, varav det första ”Antalet personer i hemlöshet ska minska”, är den övergripande målsättningen och de övriga fem tar sikte på olika specifika målgrupper som lever i, eller riskerar att hamna i

hemlöshet. Det tredje avsnittet innehåller även strategier för socialtjänstens arbete. De tre strategierna är att förebygga hemlöshet, att möta den akuta hemlösheten och steget vidare till egen bostad.

Det redogörs för arbetssätt och åtgärder kopplat till varje strategi. I det förebyggande arbetet ges förslag på vräkningsförebyggande arbete, stöd i bostadssökande och budget- och skuldrådgivning. Vad gäller den akuta hemlösheten beskrivs stadens uppsökarverksamhet, akutboenden, tak-över-huvud-garanti med mera. För att komma vidare till egen bostad beskrivs insatser såsom Bostadsförmedlingens förtursverksamhet, Socialförvaltningens Bostad först-program och de olika boenden som kan medverka i en process ur hemlöshet.

Det fjärde och avslutande avsnittet beskriver uppföljning, behov av fortsatt kunskapsutveckling samt indikatorer för uppföljning av programmets mål. Programmet belyser vikten av löpande kunskapsutveckling i syfte att säkerställa att det stöd som erbjuds personer som befinner sig i hemlöshet utgår från evidensbaserade metoder.

Förslaget innehåller även språkliga förändringar kring stadens definition av hemlöshet. Exempelvis har begreppet ”hemlös person” ersatts av ”person som lever i hemlöshet” för att förtydliga att hemlöshet är en situation och inte något som definierar en person. Begreppet ”uteliggare” har av samma skäl ändrats till ”person som sover utomhus”.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom äldreförvaltningen. Samverkan med de fackliga organisationerna har skett i förvaltningsgruppen den 14 oktober 2020. Kommunstyrelsens pensionärsråd har tagit del av ärendet den 13 oktober och socialnämndens, äldrenämndens och överförmyndarnämndens gemensamma råd för funktionshinderfrågor den 15 oktober.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Äldreförvaltningen välkomnar det föreslagna programmet för att motverka hemlöshet. Det är av stor vikt att arbetet med att stötta personer i processen att lämna hemlöshet utgår från forskning, evidens och beprövad erfarenhet. Äldreförvaltningen instämmer i den övergripande utgångspunkten att en trygg bostad är medlet, inte målet, för en persons återhämtning. Det är även positivt med de språkliga ändringarna av stadens definition av hemlöshet.

Programmet utgör ett bra kunskapsstöd och har en tydlig genomgång av stadens resurser inom området. När det gäller beskrivning av vilka olika typer av boendeinsatser som finns att tillgå ser äldreförvaltningen en fördel att, liksom för övriga insatser, även beskriva stöd och innehåll i de olika boendeformer som boende- och behandlingsenheten tillhandahåller.

Enligt Socialstyrelsen finns en större risk att äldre fastnar i hemlöshet och enligt stadens hemlöshetskartläggningar är medelåldern hos de långvarigt hemlösa relativt hög. För personer i långvarig hemlöshet får utsattheten ofta allvarliga sociala och medicinska konsekvenser. Äldre är i allmänhet sämre rustade både psykiskt och fysiskt att hantera den påfrestning det innebär att stå utan egen bostad. En försvårande omständighet är även den relativt höga förekomsten av demenssjukdomar och somatiska sjukdomar hos många äldre.

I programmet påtalas att äldre över 65 år ökar bland dem som blir avhysta från sin bostad. Den senaste hemlöshetskartläggningen visar att avhysning även är det vanligaste skälet till hemlöshet bland äldre. Äldreförvaltningen anser, i likhet med programmet, att det vräkningsförebyggande arbetet behöver uppmärksammas då det kan handla om personer som har drabbats av demenssjukdom. Äldreförvaltningen ser behov av ett bredare perspektiv i programmet då det kan finnas ytterligare signaler som behöver beaktas. Exempelvis kan även ensamhet, social isolering och depression vara riskfaktorer som kan påverka den enskildes förmåga att sköta sin ekonomi och bostad.

Som framgår av programmet utgör inte personer som lever i hemlöshet en homogen grupp. Mekanismerna bakom hemlöshet ser olika ut och orsaken till hemlösheten kan vara en kombination av många olika risk- eller sårbarhetsfaktorer. Att en äldre person drabbats av hemlöshet kan, liksom för andra personer, vara kopplat till missbruk eller psykisk ohälsa.

Äldreförvaltningen anser mot bakgrund av ovanstående att programmet med fördel kan belysa om det finns sårbarhetsfaktorer eller orsaker till hemlöshet som framför allt drabbar äldre personer. Forskning kring äldre i hemlöshet har observerat att äldre riskerar att hamna i den hemlösa situationen i samband med att de går i pension. En sårbarhetsfaktor kan vara att äldre, jämfört med yngre, har sämre tillgång till och förmåga att nyttja sociala nätverk där äldre oftast är mer ensamma.

Det är positivt att programmet lyfter arbetet med särskilda målgrupper som exempelvis äldre personer som drabbas av demenssjukdom. Äldreförvaltningen ser dock att äldre i hemlöshet, eller som riskerar att hamna i hemlöshet, i många fall har en lång bakgrund med psykisk ohälsa och/eller missbruksproblematik. Målgruppen är särskilt sårbar och det krävs samverkan och preventiva åtgärder för att hitta långvariga lösningar. Äldreförvaltningen anser att den aspekten bör förtydligas i programmet för att påtala vikten av samverkan och samhandläggning kring äldre i hemlöshet.

Äldreförvaltningen anser i likhet med programmet, att en välfungerande samverkan är avgörande för att möta en enskild persons behov av stöd. I staden finns riktlinjer för ärendansvar mellan stadsdelsförvaltningarna som fastslår att vid en ansökan om stöd från äldre som riskerar att hamna i hemlöshet, ska det alltid göras en gemensam initial bedömning av individ- och familjeomsorg, funktionsnedsättning och äldreomsorg. Utredning sker därefter i samråd utifrån respektive kompetensområde. Då detta är ett relativt nytt arbetssätt ser äldreförvaltningen, i likhet med socialförvaltningen, vikten av fortsatt implementering.

Inom ramen för den stadsövergripande äldreboendeplaneringen har det framkommit att äldre med psykosociala problem, missbruk och/eller hemlöshet ökar. Det kan gälla personer som av olika skäl inte klarar ett ordinärt boende men som inte heller är i behov av särskilt boende med omsorg dygnet runt. Frågan kommer att belysas inom ramen för uppdraget där äldrenämnden i samarbete med socialnämnden och SHIS Bostäder ska utreda omfattningen av äldre med psykisk ohälsa och missbruk och föreslå åtgärder med tyngdpunkt på boendefrågor.

I programmet beskrivs att Micasa Fastigheter hyr ut seniorlägenheter till Stiftelsen hotellhem i Stockholm (SHIS) för andrahandsuthyrning till äldre som har svårt att komma in på den reguljära bostadsmarknaden. Utvärdering av uppdraget har visat att arbetsmodellen fungerat väl. Sedan 2018 har hittills 15 hyresgäster fått ett förstahandskontrakt och således kommit ur sin hemlöshetsituation. I processen från boende på SHIS till flytten till seniorlägenheten har stödet från SHIS:s äldrelots varit av avgörande betydelse för den enskilde.

Äldreförvaltningen anser avslutningsvis att även den stadsövergripande äldreboendeplanen har bäring på stadens program för att motverka hemlöshet. Äldreboendeplanen har som syfte att tillgodose behovet av vård- och omsorgsboenden, men även öka

andelen seniorlägenheter. Äldreförvaltningen föreslår därför att äldreboendeplanen tillförs de styrdokument som är relevanta för programmet.

Bilaga

Remiss av Stockholms stads program för att motverka hemlöshet 2020-2025.